

**PREZENȚA ACTIVĂ ÎN SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ
CONTEMPORANĂ A MUZEELOR MEMORIALE
„GEORGE COȘBUC” ȘI „LIVIU REBREANU”
DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD**

de **CONSTANTIN CATALANO**

Pe coordonatele mișcării culturale naționale, în anii noștri, ani ai dezvoltării multilaterale a României socialiste, se pune tot mai pregnant pecetea reconsiderării tradiției moștenite de la străbuni, prin conservarea și popularizarea valorilor spirituale, mărturii certe ale gândirii și creativității progresiste, ale luptei poporului român pentru libertatea națională și socială de-a lungul veacurilor.

„Să facem totul pentru a fi demni de istoria glorioasă a poporului nostru, să putem spune întotdeauna că nu am precupețit nimic pentru a făuri un viitor demn națiunii noastre socialiste. Să lăsăm generațiilor viitoare, urmașilor urmașilor noștri, o viață liberă, înfloritoare, un viitor minunat, comunist”, sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În acest spirit, sarcini de mare responsabilitate revin slujitorilor culturii, în speță oamenilor de muzeu.

Împreună cu celelalte muzee ale țării, muzeele memoriale răspândite pe întreg cuprinsul țării aduc o puternică contribuție la formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii din patria noastră.

Deși instituții mici, muzeele memoriale se bucură de o mare popularitate, reprezentând sanctuare la altarul cărora își depun tributul de respect, prețuire și pioșenie toți cei care au luat cunoștință de valoarea operei sau activității patriotice, lăsată spre moștenire urmașilor.

În contextul activității de cultură din jud. Bistrița-Năsăud muzeele li se acordă o prețuire aparte. Hotărîtor, în acest sens, este faptul că pe teritoriul județului din nordul țării s-au născut oameni de seamă, care s-au afirmat ca soldați neînfricați în lupta pentru eliberarea de sub oprimarea străină, care a ținut în întuneric, secole de-a rîndul, acest colț de țară românesc.

Personalități ca : Andrei Mureșanu, Vasile Nașcu, Ion Pop Reteganul, George Coșbuc ori Liviu Reboreanu au trecut demult în eternitate, figurile lor rămînînd săpate adine în conștiința națională.

Din cele 5 muzee oficializate în jud. Bistrița-Năsăud, trei sînt memoriale. Aceste instituții sînt adevărate tribune de educație patriotică, prin felul în care sînt organizate expozițiile și prin modul în care slujitorii lor reușesc să sensibilizeze vizitatorii în mod pasional, să militeze pentru afirmarea spirituală a acestor modeste instituții.

Dată fiind apropierea muzeele „George Coșbuc” și „Liviu Reboreanu”, actuala tematică și modul de expunere a obiectelor este realizată într-o manieră comună. Cei doi muzeografi de la aceste muzee conlucrează în spirit novator, valorificînd

fiecare cîte ceva din experiența celui alt. La începutul ființării lor, expozițiile celor două muzee nu se ridicau la ținuta dorită, insistîndu-se pe amănunte mai puțin convingătoare. În urma propunerilor personalului de specialitate și a sugestiilor vizitatorilor dornici de prosperitatea muzeelor, ambele expoziții au fost reorganizate.

Muzeul memorial din comuna Coșbuc este deschis în ziua de 4 iulie 1954 și reprezintă un omagiu adus marelui poet, un prinos de recunoștință celui care a știut să-și slujească poporul și care a fost „suflet în sufletul” neamului românesc.

Ființarea muzeului din Hordou este într-adevăr, oficial, atestată în 1954, dar putem vorbi de un muzeu, în acest sat, cu mult mai înainte. În ziua de 14 mai a anului 1922 se dezvelește prima placă comemorativă pe zidul casei natale a poetului. Acest „act de naștere” al muzeului este semnat de studenții mediciști clujeni, conduși de rectorul I. Iacobovici, care și-au teaurizat o parte din venituri în confecționarea acestei plăci. Deși nu putem afirma cu certitudine că a fost organizat un muzeu cu acest prilej, totuși avem mărturii verbale de la rudele poetului (din Hordou), că partea din față a casei, respectiv primele două încăperi, erau destinate spre vizitare din inițiativa lui Sebastian Coșbuc, fiul lui Aurel, fratele poetului. Sebastian Coșbuc se va ocupa de casa pe care a locuit-o, vreme de peste treizeci de ani, oferind vizitatorilor posibilitatea cunoașterii casei în care s-a născut George Coșbuc.

Fig. 1 — Muzeul memorial „George Coșbuc”.

În ziua de 4 iulie 1954, într-o atmosferă sărbătorească, este inaugurată Casa memorială „George Coșbuc”. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de regretatul academician clujean Emil Petrovici, care consemna în prima condică de vizitatori :

„Această casă-muzeu să trezească în generațiile viitoare dragostea fierbinte a marelui poet pentru poporul muncitor din sânul căruia a ieșit și pentru minunata limbă creată de popor, pe care a ridicat-o la cele mai înalte frumuseți”.

După doi ani, în 1956, casa, fostă proprietate a Coșbucenilor, este achiziționată de stat prin Decretul 537 din 4 octombrie.

Nenumărați intelectuali născuți, în anii ce urmează, vor depune eforturi pentru ridicarea prestigiului acestei instituții de cultură. În scurt timp muzeul este cunoscut în întreaga țară, fiind vizitat de nenumărați oameni ai muncii. Marele act de cultură, așteptat cu nerăbdare, se împlinise. În anul 1964, prin lărgirea spațiului de expunere și prin îmbogățirea colecției memoriale, instituției i se schimbă denumirea în *muzeu memorial*, iar la numai doi ani, acest lăcaș trăiește una din culmile existenței sale, cu prilejul sărbătoririi centenarului nașterii poetului George Coșbuc. Evenimentul a prilejuit desfășurarea unor manifestări culturale-artistice. Numărul participanților a fost impresionant. Cu acest prilej muzeul este reorganizat. La alcătuirea tematicii s-a avut în vedere elementul memorial, în primul rând.

Casa poetului se conservă așa cum a fost. Profitând de această împrejurare și de obiectele donate de familie, s-a trecut la amenajarea secției memoriale, care cuprinde trei încăperi: tinda casei, camera de primire a familiei și camera de lucru a poetului din vremea anilor de școală de la Năsăud. Obiectele expuse, de proveniență autentică, au fost rînduite la indicațiile prețioase ale Alexandrinei Cira, fiică adoptivă a preotului Sebastian Coșbuc, care a cunoscut foarte bine casa. În acest fel am reușit să ne apropiem mult de interiorul autentic al casei copilăriei bardului de la Hordou. Bineînțeles că pentru o reușită deplină, pentru a crea o atmosferă cât mai ambientă, mai primitoare, am apelat și la artificii (mărunte), care nu mutilează cu nimic interiorul original. Strădania noastră a fost aceea de a reface cât mai fidel interiorul, de a-l face cât mai convingător în așa fel încît să realizăm imaginea de ansamblu a cuibului copilăriei lui George Coșbuc. Despre această copilărie vorbesc leagănul, bănuța, manuscrisul autograf al lui Tănase Mocodeanu (primul dascăl al poetului), vatra în jurul căreia se adunau odraslele și ascultau fascinați povești din gura preotesei Maria. Totul de aici te farmecă, așa cum opiniau mai mulți vizitatori.

Fondul documentar al muzeului este bogat în documente originale. Manuscrisele poetului, documente de inestimabilă valoare, dezvăluie în fața admiratorilor marele talent al poetului, precum și exigența cu care acesta își redija producțiile-i nemuritoare. Se păstrează o parte a bibliotecii personale, căreia i s-au adăugat edițiile princeps ca și cele mai noi, în volume de versuri originale sau traduceri, completează valoarea documentară a fondului de la Hordou. Expoziția documentară (pe panouri), deși a fost realizată cu ocazia centenarului nașterii lui George Coșbuc, nu satisface deplin prin slaba ținută grafică și prin îngrămădeala de texte și fotocopii care obosesc ochiul vizitatorului.

FilMOTECA și fonoteca întregesc atmosfera de document a muzeului. Pentru oricare cercetător dornic de a descoperi noi taine în imensul cîmp de cercetare coșbucean, muzeul nostru rămîne cadrul unor asemenea investigații, prin valoarea oferită de documentarul muzeului.

Aprecierile celor care trec pragul acestei case exprimă aproape întotdeauna recunoștință: „— O luptă-i viața, deci te luptă — ar putea constitui motto-ul nu numai al activității poetului George Coșbuc, dar și acela al inimoșilor organizatori ai muzeului memorial. Poate mai mult decît orice merită admirată tenacitatea cu care a fost organizat, a fost pus în circuit național și internațional

muzeul. Cinste acestor slujitori ai memoriei unui poet, care a aparținut cu întreaga ființă și creație neamului nostru românesc de oriunde" (Consemnarea unei organizații de pionieri! de la Școala generală Olănești, jud. Vâlcea).

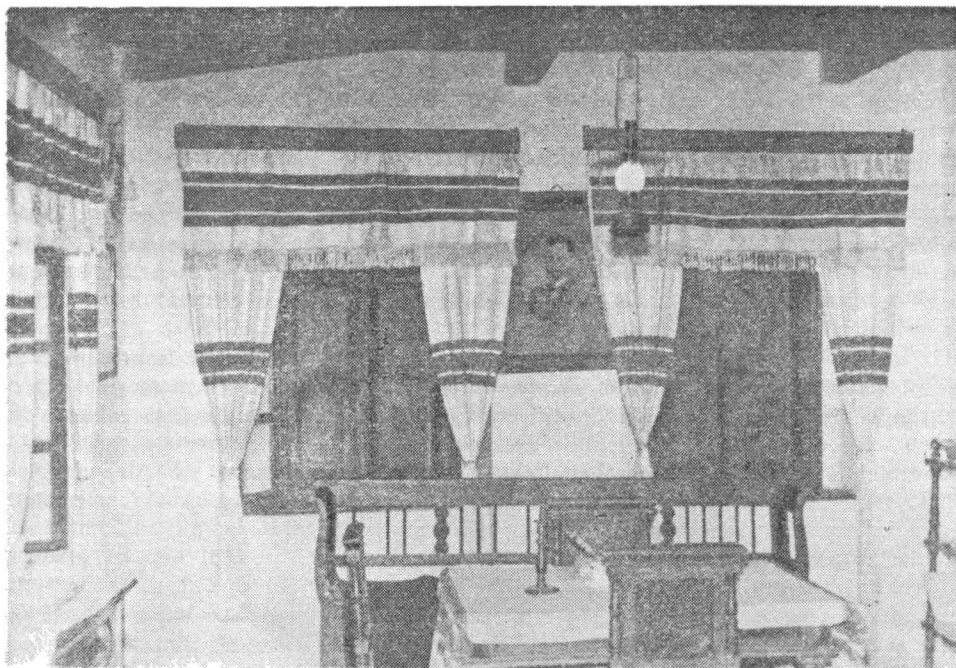

Fig. 2 — Interior din Muzeul memorial „George Coșbuc”.

Oglindă fidelă a complexului caracter popular, profund patriotic, al liricii coșbuciene, apreciată în anii noștri la adevărata valoare, muzeul memorial a devenit astăzi ținta pelerinajului tuturor celor care au îndrăgit opera lui George Coșbuc.

Cu ocazia împlinirii a 15 ani de la înființarea Muzeului memorial „Liviu Rebreanu” întreaga expoziție a acestui muzeu este reorganizată.

Accentul principal a fost pus de această dată pe realizarea unei expoziții care vizează mai întâi opera romancierului și apoi activitatea sa intelectuală. În casa ridicată de harnicii locuitori ai Pripasului lui „Ion”, în amintirea nemuritorului „Domnișorul Liviu”, cele trei încăperi sînt destinate unei expoziții cu caracter memorial, care cuprinde obiecte din familia „Herdelea” și cîteva din lucrurile eroilor romanului „Ion”. În ansamblu, acest muzeu urmărește să se integreze în spiritualitatea din Prislop și se contopește cu memoria nemuritoarelor modele „Ion” și „Rodovica” (Ana), care au prins viață prin măiestrul condei al romancierului. Fondul documentar al acestui muzeu cuprinde un mare număr de ediții princeps din opera lui Rebreanu, ediții în limbile străine în care au fost traduse cele mai valoroase romane ale scriitorului, manuscrise și o bogată corespondență. De curînd acest documentar a fost completat cu romanul „Ion”, transcris în scrierea „Braille”, prin donația făcută de Asociația nevăzătorilor, Filiala Cluj-Napoca.

Fig. 3 — Interior din Muzeul memorial „George Coșbuc”.

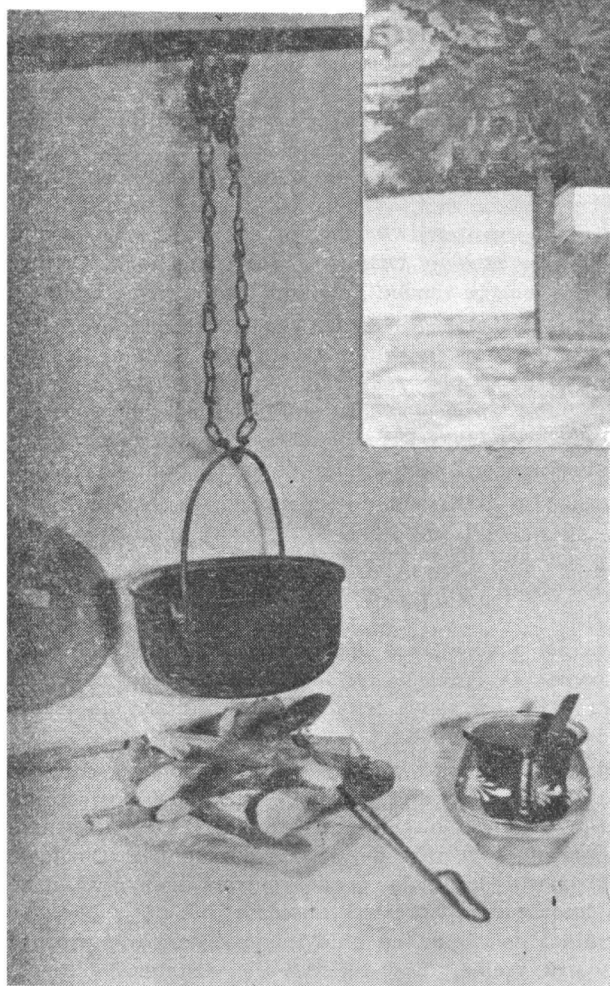
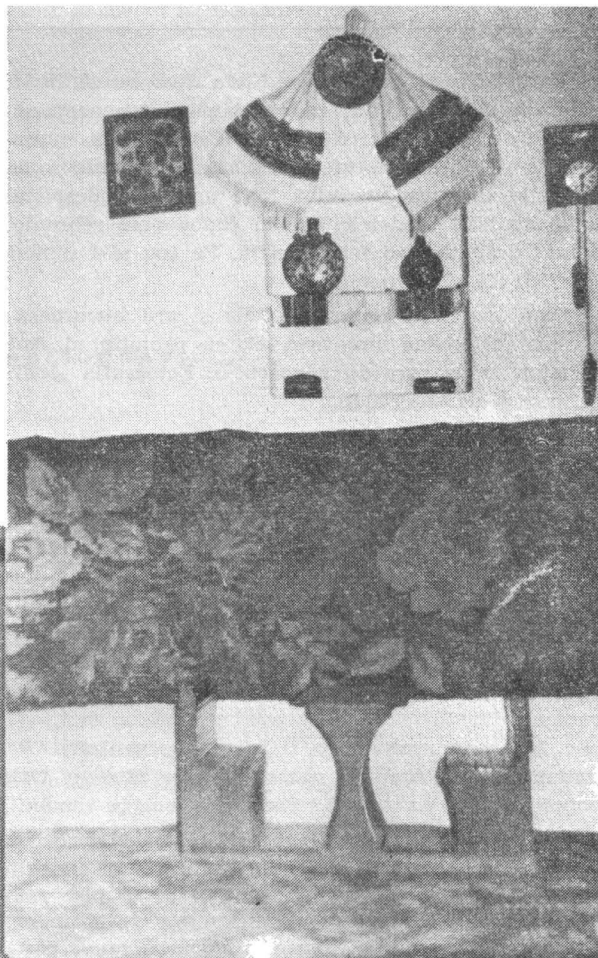

Fig. 4 — Interior din Muzeul memorial „George Coșbuc”.

Dacă Muzeul memorial „Liviu Rebreanu” de la Valea Mare (Argeș) rămîne, prin originalitatea lui, cadrul popasurilor acamedicianului sau al necontestatului romancier Rebreanu, cel de la Prislop este muzeul *tematic* al romanului „Ion”, pentru că Prislopul oferă trecătorilor viziunea de ansamblu naturală, cu toate înnoirile inerente veacului XX, unde s-a desfășurat întreg conflictul romanului, unde au trăit modelele acestei capodopere rebreniene. „...Rodovica era în realitate o fată drăguță. S-o facem urîtă. Pe Ion să-l punem că a fost în dragoste cu altă fată, săracă și frumoasă”.

Pînă mai ieri, Rodovica trăia și era bucuroasă de vizitele trecătorilor. Astăzi nu mai este, dar amintirea ei, ca prototip al Anei, va rămîne mereu trează în sufletele celor care au cunoscut-o. Fotografia „leii Rodovica” stă la loc de cinste în muzeul de la Prislop.

Prin activitatea desfășurată de personalul celor două muzee, pentru păstrarea gloriei eterne a celor două personalități, este justificată existența acestor lăcașe de cultură, țintă a nenumăraților pelerini de pretutindeni.

În acțiunea de educare patriotică a tineretului, a oamenilor muncii, cele două muzee și-au propus acțiuni menite să confirme justetea politicii partidului și statului nostru cu privire la valorificarea moștenirii culturale. În contextul acestor acțiuni, muzeul de la Hordou și-a adus un aport de preț la organizarea centenarului nașterii poetului George Coșbuc, la acea strălucită sărbătoare cinstită de întreaga națiune românească, prin participarea unui număr impresionant de oameni din toată țara. Acest moment a fost o culme a cinstirii personalității poetului, prin grandoarea și măreția organizării. Participant la manifestări, poetul italian Filippo Acrocca spunea printre altele: „Oricare popor naște poeți. Oricare popor știe să-i cinstească! Pare-se ca voi, ca românii, niciunul!”

Cu ocazia împlinirii la 14 mai 1972 a cincizeci de ani de la atestarea neoficială a muzeului Coșbuc, a fost organizată o expoziție itinerantă „George Coșbuc, cîntăreț al plaiurilor românești”, care a fost prezentată la mai multe case de cultură și cămine culturale din județ. În același an, sub genericul „Cinsprezece ani de activitate a Muzeului memorial «Liviu Rebreanu»”, s-a desfășurat un simpozion la care au prezentat comunicări un mare număr de intelectuali năsăudeni.

De o bună primire s-a bucurat și întâlnirea redacției revistei „Albina”, din luna octombrie a aceluiași an, cu prilejul împlinirii a șaptezeci și cinci de ani de la apariția revistei, cînd a avut loc și un recital de poezie, la care și-a dat concursul poetul Ion Bănuță și poetul țaran Vasile Dîncu din Runcul Salvei, județul Bistrița-Năsăud.

În șirul manifestărilor consacrate diverselor evenimente se înscriu și întîlnirile celor doi muzeografi cu oameni ai muncii veniți la odihnă sau tratament în stațiunea balneară Sîngeorz Băi, cu elevii, studenții și militarii în sălile muzeului, la căminele culturale sau casele de cultură.

Succesele muzeografice, deși modeste, sînt convingătoare. Personalul de specialitate din aceste modeste instituții (doi muzeografi) este ocupat în sezonul estival cu ghidajul, rămînîndu-le prea puțin timp, în această perioadă, pentru cercetarea științifică și elaborarea unor lucrări de profil muzeografic. Cu toate acestea, colaborările noastre la ziarul local, la presa centrală sau reviste de specialitate întrunesc, aproape întotdeauna, aprecieri unanime.

La Muzeul Coșbuc a fost terminat de curînd un ghid monografic, care urmează să vadă lumina tiparului în scurtă vreme, fiind solicitat de vizitatori.

În întreaga noastră activitate de viitor ne vom strădui să justificăm, în modul cel mai convingător cu putință, prezența noastră în aceste mici muzee și să milităm pentru afirmarea lor spirituală, convinși fiind de menirea pe care o avem în calitate de păzitori ai eternității numelui și memoriei celor doi giganți ai literaturii române, ai istoriei culturii românești.

BIBLIOGRAFIE

1. Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R.*, iulie 1972.
2. G. Scridon, *George Coșbuc și pământul natal*, Cluj, 1966.
3. G. Scridon, *Liviu Rebreanu pe platuri născudene*, Cluj, 1967.
4. C. Catalano, *Muzeul memorial George Coșbuc la 50 de ani*, „Ecoul”, nr. 455, din 14 mai 1972.
5. A. Croitoru, „Albina” în satul lui Coșbuc, „Albina”, nr. 75 din 28 septembrie 1972.

LA CONFIRMATION DE LA PRESENCE ACTIVE DANS LA CULTURE ROUMAINE CONTEMPORAINE DES DEMEURES HISTORIQUES „GEORGE COȘBUC” ET „LIVIU REBREANU” DU DISTRICT BISTRITA-NĂSAUD

— Résumé —

L'auteur essaye une presentation des deux musées mémoriels, insistant sur l'inédit que ces le presente.

Sont consignés quelques images plus importantes des expositions de ces musées.

Il presente des aspects de l'activité d'éducation patriotique des deux musées et des relations sur les succès des recherches scientifiques.